

1. L'ORIGINAL EN EL PROCÉS EDITORIAL

1.1 Consideracions generals

Per ser la primera pedra en la confecció d'un llibre, la preparació dels originals és un aspecte editorial molt important que cal que autors i editors tinguin en compte per tal d'estalviar malentesos i incorreccions al llarg de tot el procés (vegeu l'annex) i per obtenir un resultat final de qualitat.

La importància d'un tractament adequat dels originals l'apunta el Martínez de Souza (MARTÍNEZ DE SOUZA 1987) quan, en la seua definició, explica que «un original, sia literari, tècnic o científic, ha de complir certs requisits que condueixen a l'estandarització de tots els seus aspectes, amb l'objecte de facilitar les operacions posteriors, com poden ser la correcció d'estil, la preparació tipogràfica i, finalment, la composició. Tot i que normalment l'autor o el traductor no en són conscients, alguns tipus d'errors confusions o dificultats que apareixen en les primeres proves es deuen precisament a la imperfecta presentació dels originals. A vegades, aquests errors o irregularitats resulten insalvables i apareixen a l'obra impresa.»

Així, doncs, aprofitant la immediatesa i la possibilitat d'actualització de les dades dels documents electrònics, s'edita el següent opuscle amb la finalitat de facilitar les eines i coordenades de treball als autors per tal d'evitar al màxim possible dificultats futures en benefici del producte final: el llibre.

1.2 Guia ràpida de presentació d'originals

1.2.1 Criteris generals

1. Incloure els noms i els cognoms de l'autor, el títol de l'obra i la data d'entrega de l'original.
2. Numerar les pàgines de l'original.
3. Identificar els elements presentats

a) Text

- Originals en paper.
- Indicar el número, el nom i el format dels arxius que s'inclouen en el suport electrònic i adjuntar les fonts si s'han utilitzat caràcters poc habituals.

b) Imatges

- Originals en paper, per separat del text, amb una imatge per pàgina i numerades.
- Indicar el número, el nom i el format dels arxius que s'inclouen en el suport electrònic.
- Marcar-ne la ubicació en el text i deixar ben clar a quina imatge pertany cada nota de peu d'imatge.

1.2.2 Criteris específics

1. Característiques formals dels originals de text:

a) Qüestions tipogràfiques. Cal utilitzar correctament els estils (redona, cursiva, versaleta, negreta, subratllat), els guions, les cometes, els apòstrofs, els sagnats, etc.

b) Qüestions de redacció i estil. Cal redactar correctament els elements textuais (títols, abreviatures, cites), i els elements extratextuals (notes a peu de pàgina, índexs, bibliografia i quadres).

2. Característiques formals d'imatge. Cal que es tinguin en compte les característiques específiques de resolució, format i mida necessàries per a una correcta reproducció.

1.3 Ordre de les parts d'un original

L'ordre habitual de les parts d'un original destinat a la producció editorial, (similars però no idèntiques a les parts del llibre) és el següent

A PRELIMINARS

- 1 Portada
- 2 Dedicatòria
- 3 Lema
- 4 Taula de contingut
- 5 Llista d'il·lustracions
- 6 Llista de mapes, quadres estadístics o gràfics
- 7 Pròleg (de l'autor)
- 8 Prefaci (d'una persona diferent de l'autor)
- 9 Agraïments (si no van a la fi del pròleg)
- 10 Introducció (si no pertany al cos de l'obra)
- 11 Llista d'abreviatures

B COS DEL LLIBRE

C DARRERIES

- 1 Apèndixs
- 2 Notes
- 3 Glossari
- 4 Bibliografia o Llista de referències
- 5 Índexs onomàstics
- 6 Índexs de matèries
- 7 Taula de contingut

La taula de continguts pot anar al principi o a la fi.

2. ORTOTIPOGRAFIA

2.1 Consideracions generals

El Servei Lingüístic de la Universitat Rovira i Virgili ha editat una sèrie de manuals dins de la col·lecció Textos de Normalització Lingüística que tracten els aspectes de redacció i presentació formals dels documents a la Universitat.

Així, doncs, pel que respecta a convencions tipogràfiques com són les qüestions de majúscules i minúscules, de tipus de lletra, de numerals, de traducció de noms propis i d'abreviacions, cal consultar la *Praxi lingüística I*. Per una altra banda, si el que es desitja es establir a l'original són els criteris gramaticals i d'estil, cal consultar la *Praxi lingüística III*.

El Servei Lingüístic té una versió en línia dels dos primers volums de la PRAXI disponible a l'adreça següent: <http://www.urv.net/linguistic/praxi>

Pel que fa al programari d'edició i la seua relació amb qüestions bàsiques de tipografia, cal consultar dos articles de JM Pujol, (PUJOL 2002a, 2002b) disponibles a les adreces següents:

<http://wwwa.urv.net/centres/Departaments/fcatalana/LaFontDigital.pdf>

<http://wwwa.urv.net/centres/Departaments/fcatalana/TipografiaDeQualitat.pdf>

2.2 Bibliografia

Els aspectes que es tracten en este subapartat han estat extrets de la *Praxi lingüística IV*, que actualment es troba en procés d'edició.

2.2.1 Llibres, tesis i treballs

Les referències de les monografies (publicacions no periòdiques, és a dir, fonamentalment llibres) tenen dos possibles esquemes de referenciació. El *sistema tradicional* té l'esquema següent (els asteriscos marquen la informació opcional):

AUTORIA. *Títol*. Col·laboracions*. Número d'edició. Lloc de publicació: editorial, any. Extensió*. (Col·lecció, número)*. [Altres dades]*.

El *sistema autor-data* (que, com veurem més avall, és ideal per referir-s'hi des del cos del text), consistent a posar l'any entre l'autoria i el títol, entre parèntesis ():

AUTORIA (Any). *Títol*. Col·laboracions*. Número d'edició. Lloc de publicació: editorial, any. Extensió*. (Col·lecció, número)*. [Altres dades]*.

En el cas de tesis i treballs no publicats, l'única diferència és que el títol no va en cursiva, sinó en rodona i entre cometes.

2.2.2 Parts de llibres

Els apartats dels llibres presenten la referència bibliogràfica en aquest ordre (els asteriscos marquen la informació opcional):

Sistema tradicional

AUTORIA DE LA PART. «Títol de la part». AUTORIA DE LA MONOGRAFIA*. *Títol de la monografia*. Col·laboracions. Número d'edició. Lloc de publicació: editorial, any. Extensió*. (Col·lecció, número)*. [Altres dades]*.

Sistema autor-data

AUTORIA DE LA PART (any). «Títol de la part». AUTORIA DE LA MONOGRAFIA*. *Títol de la monografia*. Col·laboracions. Número d'edició. Lloc de publicació: editorial. Extensió*. (Col·lecció, número)*. [Altres dades]*.

2.2.3 Publicacions periòdiques

Les referències de les publicacions periòdiques (revistes generals, premsa escrita, etc.) tenen l'esquema tipus següent (els asteriscos marquen la informació opcional):

Títol de la publicació, número. Lloc de publicació: editorial, data. [Altres dades]*.

2.2.4 Parts de publicacions periòdiques

Les parts de les publicacions periòdiques es referencien tal com segueix (els asteriscos marquen els apartats opcionals):

AUTORIA. «Títol de la part». *Títol de la publicació*, número. Lloc de publicació: editorial, data. [Altres dades]*.

2.2.5 Documents impresos de tipologia diversa

Hi ha documents que són opuscles, tríptics, pòsters, desplegable, etc. En aquest cas s'aplica la mateixa estructura que els llibres, per bé que cal indicar la natura del document al final.

L'estructura de documents audiovisuals, informàtics i electrònics que tenen un suport físic (cassets, cintes de vídeo, videodiscs, discs sonors, discs informàtics, etc.) és la mateixa que els llibres, per bé que cal indicar la natura del document al final:

En els documents audiovisuals, informàtics i electrònics consultables en línia (per exemple, per Internet), cal donar-ne l'adreça electrònica.

2.2.6. Adreces electròniques

Atès que cada cop més hi ha documents electrònics que es consulten en línia, convé donar instruccions sobre la referència de l'adreça electrònica. Són aquestes:

a) L'adreça electrònica ha d'anar entre parèntesis angulars (<>), també dits *angles*):

Datos estadísticos de la producción agrícola. 1988. Web del Ministeri d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, <<http://www.marp.es/produccion.htm>> [data de consulta: abril del 1991].

No cal posar en cursiva l'adreça electrònica, ja que els parèntesis angulars ja indiquen que es tracta d'una adreça electrònica.¹

b) Cal posar exactament l'adreça electrònica del document consultat. Si només és un lloc web, n'hi ha prou amb l'adreça d'entrada; però si és un document específic dins d'aquest lloc web, és necessari consignar tota l'adreça:

Algunes pàgines d'inici tenen acaben en *index.htm* o expressions anàlogues (*inici.htm*, *accueil.html*, *inicio.html*, etc.). Aquest afegitó es pot eliminar (però cal comprovar que es pot accedir igualment al lloc web en qüestió eliminant-ho).

c) Com es pot veure en els exemples precedents, el nom del lloc web s'equipara al títol d'un document, i per això va en cursiva. Tanmateix, no tots els llocs web tenen un títol clar; aleshores es posa en rodona:

d) El segment inicial *http://* s'ha de consignar, ja que és un tipus d'accés a Internet, i n'hi ha d'altres, com l'FTP. A més, a mesura que les noves tecnologies evolucionin, apareixeran més sistemes d'accés a informació en línia. Per tant, s'hi ha de posar obligatòriament:

f) Cal consignar la data de consulta. La raó és que la informació publicada en paper roman durant molt de temps, però la informació publicada a Internet pot desaparèixer al cap del temps. A més, també poden canviar les adreces d'Internet dels organismes que publiquen la informació. Per tot plegat, cal indicar al lector quan es va localitzar aquella informació a Internet. Per representar la data de consulta es posa entre claudàtors (II) indicant-hi *consulta*: o *data de consulta*:

¹ Alguns processadors de textos subratllen automàticament aquells fragments que interpreten com a adreces electròniques. Abans d'imprimir el text s'ha d'eliminar aquest subratllat.

3. PREPARACIÓ DEL TEXT I DELS MATERIALS

3.1 Problemes habituals en la preparació de l'original

En el moment de compondre un text hi ha una sèrie d'errors que acostumen a aparèixer en tots els originals. Així, doncs, cal evitar:

- posar signes de puntuació en cursiva o negreta irregularment
- marcar l'èmfasi dins del text amb subratllat o **negreta** en lloc de fer-ho amb *cursiva* o **VERSALETES**
- subratllar o «posar cometes» (o les «dos coses alhora») als títols i subtítols
- escriure en MAJÚSCULES el que ha d'anar en **VERSALETES**, com ara els segles («segle XVII») i els cognoms dels autors en referències bibliogràfiques («Jordi PIQUÉ» en lloc de «Jordi Piqué»)
- tancar entre cometes les citacions fora de text (en un paràgraf nou)
- posar punt final als títols

3.2 Presentació dels originals electrònics de text

- Presentació del CD. A la etiqueta de cada CD s'ha d'incloure les dades tècniques necessàries per a la seua identificació:
 - Nom i cognoms de l'autor
 - Títol i subtítol de l'obra
 - Data d'entrega del CD
 - Entorn (PC o Mac) i sistema operatiu utilitzat
 - Nom i versió del processador de textos utilitzat
 - Nom i extensió de cadascun del arxius o documents
 - En el cas de presentar arxius comprimits, s'ha d'indicar el programa de compressió utilitzat
- Presentació de l'obra en documents (arxius). S'han d'incloure les parts del llibre especificades a l'apartat 1.3.

3.3 Presentació i tractament dels components gràfics

- Parts d'una figura. Una figura conté diferents elements:
 - La figura o il·lustració pròpiament dita
 - Els retolats que descriuen les parts de la figura dins d'esta
 - L'epígraf, llegenda i peu de fotografia o figura
 - Font de la qual es pren que s'indica a continuació de l'epígraf, entre parèntesi
- Normes de presentació d'originals d'il·lustració sobre paper material
- Tamany del originals. Quan es tracte d'il·lustracions de línia, com gràfics o dibuixos a ploma, convindrà que siguin al menys el doble del tamany de reproducció.
- Presentació dels originals. Es dibuixarà una sola figura per fulla encara que posteriorment aquesta conformi part d'una figura complexa o múltiple. De la mateixa manera, cada arxiu ha de contenir una única figura.
- Identificació de les figures. Totes les figures aniran numerades correlativament per capítols, en una enumeració pròpia, independent d'altres enumeracions.
- Disposició de les figures i els seus epígrafs. Al text s'indicarà el lloc on hauria de col·locar-se la il·lustració, intercalant una menció entre claudàtors a la figura, seguida del corresponent peu.
 - Normes de presentació d'originals d'il·lustració en format electrònic
- Format del originals. Quan es tracte d'il·lustracions de línia, com gràfics o dibuixos a ploma, convindrà que siguin en format eps o Illustrator. En cas d'imatges de bits, cal que siguin en format tiff, a un tamany similar al de la reproducció i a una resolució mínima de 300 ppp.
- Presentació dels originals. Es presentarà una sola imatge per arxiu.
- Identificació de les figures. Totes les figures aniran numerades correlativament per capítols, en una enumeració pròpia, independent d'altres enumeracions.
- Disposició de les figures i els seus epígrafs. Al text s'indicarà el lloc on hauria de col·locar-se la il·lustració, intercalant una menció entre claudàtors a la figura, seguida del corresponent peu.

3.4 Indicacions finals

- Els originals s'han de lliurar totalment revisats i complets, incloent-hi pròlegs, peus d'il·lustracions, apèndixs, notes, glossaris, bibliografia o llista de referències, taules, gràfics, il·lustracions, etc.

- Les normes internacionals de copyright no permeten la publicació d'il·lustracions, poemes, contes, etc. complets sense l'autorització expressa de l'autor o de la casa editorial. És responsabilitat de l'autor que vol reproduir una obra protegida sol·licitar el permís i fer-se càrrec de les despeses corresponents.
- L'autor sempre ha de conservar una còpia de tot el material lliurat.

4. ANNEX. FASES DE PRODUCCIÓ D'UN LLIBRE

5. BIBLIOGRAFIA

- BOFARULL BERTRAN, Jordi de; GINEBRA SERRABOU, Jordi, i TÉVAR BEUNZA, Arantxa (1999). *Praxi lingüística I. Convencions*. Textos de normalització lingüística, 4. Tarragona: Servei Lingüístic de la Universitat Rovira i Virgili.
- BOFARULL BERTRAN, Jordi de, i MONTSERRAT CIURANA, Anna (2001). *Praxi lingüística II. Documents administratius*. Textos de normalització lingüística, 5. Tarragona: Servei Lingüístic de la Universitat Rovira i Virgili.
- GINEBRA SERRABOU, Jordi (2005). *Praxi lingüística III. Criteris gramaticals i d'estil*. Textos de normalització lingüística, 6. Tarragona: Servei Lingüístic de la Universitat Rovira i Virgili.
- MARTÍNEZ DE SOUZA, José (1987). *Diccionario de ortografía técnica: Normas de metodología y presentación de trabajos científicos, bibliológicos y tipográficos*. Biblioteca del Libro. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez.
- MARTÍNEZ DE SOUZA, José (2000). *Manual de estilo de la lengua española*. Biblioteconomía y administración cultural, 38. Gijón: Ediciones Trea.
- MARTÍNEZ DE SOUZA, José (2004). *Manual de edición y autoedición*. Cinquena reimpressió. Madrid: Ediciones Pirámide.
- MESTRES, Josep Maria; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia, i FITÉ, Ricard (2000). *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*. Segona edició. Barcelona: Eumo Editorial, Universitat de Barcelona, Universitat Pompeu Fabra i Associació de Mestres Rosa Sensat.
- MUCHNIK, Mario (2000). *Normas de estilo*. Madrid: El Taller de Mario Muchnik.
- Praxi lingüística IV*. [En preparació]. Tarragona: Servei Lingüístic de la Universitat Rovira i Virgili.
- PUJOL, Josep M.; SOLÀ, Joan (1995). *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*. Segona edició, revisada. Barcelona: Editorial Columna.
- PUJOL, Josep M. (2002a). «L'escriptura tipogràfica, 1: La font digital». *Llengua i ús*, núm. 22. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- PUJOL, Josep M. (2002b). «L'escriptura tipogràfica, 2: Tipografia de qualitat». *Llengua i ús*, núm. 23. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- SENZ BUENO, Silvia (2001). *Normas de presentación de originales para la edición: Originales de autoría y originales de traducción*. Biblioteconomía y administración cultural, 51. Gijón: Ediciones Trea.
- UNIVERSITAT JAUME I. *Normes per a la presentació d'original*. Castelló de la Plana: Servei de Comunicació i Publicacions. <<http://www.uji.es/bin/publ/docs/normes.pdf>> [data de consulta: juny del 2006].
- UNIVERSITY OF CHICAGO (1993). *The Chicago Manual of Style*. Catorzena edició. Chicago: The University of Chicago Press.